Marjolein Nieboer en Laura Roest

New York Library Tour 2000

De trends: dvd, e-magazines en meer laptops

Het aantal aanmeldingen van NVB-WB-leden voor een reis naar het oosten van de Verenigde Staten, Boston en/of New York was overweldigend. Veertig Belgische en Nederlandse bibliothecarissen vertrokken dan ook uiteindelijk eind september naar New York city. Er volgden bezoeken aan de bibliotheken van drie universiteiten, de Verenigde Naties, de Science, Industry & Business Library van de New York Public Library, plus een keus uit een aantal andere bibliotheken. Tot slot was er een symposium over de serials crisis en elektronische tijdschriften, waarbij medewerkers van de bezochte instanties aanwezig waren. Marjolein Nieboer en Laura Roest zetten een aantal wetenswaardigheden op een rij.

De DENTAL LIBRARY van de NY University heeft een primeur. Alle informatie die studenten gedurende hun vierjarige opleiding nodig hebben staat op dvd: syllabi, e-books, hand-outs, images, bewegend beeld en resources. Jaarlijks ontvangen de studenten een update. Voor het eindelijk zover was hebben uitgevers en opleiders jaren over dit project, een absoluut novum in de VS en daarbuiten, gesproken. Nog steeds vinden vele discussies plaats over de kosten – die overigens mee lijken te vallen: vijfduizend dollar – en de voor- en nadelen.

Een architectonisch hoogtepunt was het bezoek aan de Yale University in New Haven (Connecticut). Hier waanden we ons in Victoriaanse tijden, dankzij de in Tudor-stijl opgetrokken universitaire gebouwen, zoals Sterling Memorial. Ook de sfeer in de bibliotheek ademt die van lang vervlogen tijden uit. De inrichting is echter heel modern.

De bibliotheekwinkel van de Butler Electronic Media Center (NY University) bezit eenentwintig zeer complete configuraties voor audio en video, onder andere video, dvd en laserdisk. Het paradepaardje is een zware computer met Final Cut Pro, voor het knippen, editen en naar Quicktime converteren van stukjes videofilm. In New Yorkse universiteitsbibliotheken worden filmwetenschappers zeer goed bediend. Zie www.columbia.edu/cu/libraries/indiv/bmc/.

Elektronische tijdschriften

De bibliothecaris van de Courant Institute of Mathematical Sciences (NY University) hanteert een heel pragmatische reden in haar keuze voor elektronische tijdschriften boven gedrukte: het spaart ruimte.
In de Yale University zet Ann Okerson, hoofd collectievorming, uiteen hoe er met elektronische bronnen wordt omgegaan. Er zijn nog niet veel gedrukte abonnementen opgezegd. De gebruikers hebben graag een afdruk en een archief in de eigen bibliotheek staan. Toch verwacht men dat gedrukte tijdschriften binnen vijf jaar uit de collectie verdwenen zullen zijn. Er worden tests uitgevoerd met e-books; een eventuele overgang ligt veel gecompliceerder dan bij tijdschriften. Daarnaast verwijst men naar 'Managing Electronic Resources at Yale University Library': www.library.yale.edu/ecollections/eresmanage.html.
De Social Science bibliotheken van Yale zeggen nog geen gedrukte versies van tijdschriften op ten gunste van digitale versies: 'We stand the costs'. Belangrijke overweging daarbij: printen is duurder dan fotokopiëren.
Het ligt in de bedoeling van de bibliotheek van de VN om over te gaan op (eigen) elektronische publicaties. Vanwege budgettaire problemen en omdat veel ontwikkelingslanden nog steeds de papieren publicaties verkiezen (slecht ontwikkelde IT-infrastructuur) is dit momenteel nog beperkt.
De onderzoekers in de Health Sciences library van Columbia University zijn enthousiast over de overgang naar elektronische tijdschriften; de bibliotheek is 'library of record' en houdt vooralsnog de gedrukte abonnementen aan. De bibliothecaris ziet de beschikbaarheid van gedrukte versies als een garantie voor 'equal access'. De gebruikers van de Colombia University zijn over het algemeen tevreden, nu ze thuis inzage hebben in veel catalogi en publicaties. Zo ontvangt bibliothecaris Barbara List veel positieve reacties van gebruikers over Elsevier Science Direct. De maandelijkse gebruikstatistieken vormen een belangrijke basis voor te nemen beslissingen over collectievorming.
Dat deze tijd van overvloed problemen kan opleveren blijkt: een groot deel van de budgetten is voor lange tijd vastgelegd, het printen neemt ongekend toe, de technische ondersteuning vergt meer inspanning en de bibliothecarissen dienen zich nieuwe terreinen eigen te maken, zoals digital research en het onderhandelen met uitgevers.

FOTO'S: MARJOLEIN NIEBOER

De New York Public Library is gevestigd in een monumentaal eind negentiende-eeuws pand.

Digital library

In Yale brengen we via de zeer antiek uitziende reading-room van de Chemistry-library (met leunstoelen en veel donkerbruin hout) een kort bezoek aan de 'state of the art', een ruimte met zes computers met een enorme keuze aan cd-roms, toegang tot online bestanden als Chemical Abstracts, Chemical Naming, Science Citation Index, Chemical Properties, en ongeveer honderd e-journals en reference-books. Volgens onze gastheer David Stern de bibliotheek van de toekomst (als digital library).

Library Tour New York

22 september - 1 oktober 2000
Studiereis NVB-WB, NVB-HB en VVBAD naar New York en New Haven.

Sponsoring: Donner Boekhandel Rotterdam, Ebsco Information Services Europe, NVB-HB, NVB-WB, OCLC Europe, the Middle East & Africa, Swets Blackwell Lisse

Organisatiecomité: Jacqueline Dellaert, Tineke Erich, Hilly Hoekstra, Yvonne May, Marga Staelens en Ans ter Woerds.

Spaarzaam daglicht

In veel bibliotheken valt ons op hoe slecht de werkplekken zijn. Zo is in de Bobst Library en de Social Science Libraries & Information Services van Yale het daglicht vrijwel exclusief gereserveerd voor klanten, zitten de medewerkers van Columbia University aan kleine bureaus in donkere hoeken en gangen – met flatscreens uit pure noodzaak! – en vraag je je bij het zien van de overvolle werkhoekjes voor het personeel van de bibliotheek van het Museum of Modern Art (MoMa) af hoe men ooit iets in de stapels terug kan vinden.

Laptops

In elke bibliotheek die we bezochten troffen we bij het merendeel van de studieplaatsen inplugmogelijkheden aan, geschikt om toegang te krijgen tot het Local Area Network.
Bij de Watson Library of Business and Economics (Columbia University) waren bijna alle studieplekken voorzien van laptopaansluitingen. Studenten van de Business School hebben verplicht een laptop. Centraal geplaatst staan tafels voor vier tot zes personen, speciaal geschikt voor groepen; de bibliotheekstilte is er ver te zoeken. Daarnaast zijn er open opstellingen met verspreid veel rustige studieplekken. Verwachte tendens: meer laptopaansluitingen, nog minder vaste pc's, meer (groeps)studieplekken, minder ruimte voor boeken door – nu al merkbaar – minder uitleningen.
Binnen de Bobst Library (NY University) is de laptopvoorziening het vermelden waard. Veertig goed uitgeruste laptops zijn gratis te leen. Hierdoor ontstaat de nodige flexibiliteit in de inrichting van studiezalen. Eigen laptops kunnen na eenmalige registratie bij Bobst worden ingeplugd op het universitaire netwerk.

Bibliotheekinstructie

De Bobst Library probeert database- en bibliografie-instructie aan *graduate* studenten steeds vaker te integreren met de doctoraalcolleges zonder zelf speciale cursussen te ontwikkelen. De bibliotheek tracht aansluiting te vinden bij de elektronische cursussen die de docenten opzetten met behulp van 'Blackboard'. Goede contacten met docenten en hoogleraren zijn hiervoor onontbeerlijk.
De EPA-bibliotheek, een soort RIVM, publiceert een maandelijkse nieuwsbrief op het web, die ook per e-mail aan de EPA-staf wordt gezonden. Ook worden regelmatig

Om de hoek bij de Yale-rechtenfaculteit ('Where Bill met Hillary') brachten we een kort bezoek aan de wonderbaarlijke kubusvormige 'Beinecke Rare Book and Manuscript Library'. De collectie van deze bibliotheek bevindt zich in een centrale toren met doorzichtige wanden en in ondergrondse magazijnen, meer dan 1.000.000 banden.

'lunch and learn' sessions georganiseerd.
De Health Sciences library van Columbia University gaf een demonstratie van een multimediaprogramma voor anatomie, het Vesalius Project, dat in de bibliotheek, of beter in het Office of Scholarly Resources wordt ontwikkeld ten behoeve van onderwijs in de anatomie. Schedels en andere skeletonderdelen rolden over het scherm, met sequentieel aangroeiende lagen spieren, weefsels, vaten, kanalen, huid etcetera. Grafisch prachtig, zowel met bitmapping als met vector based graphics opgezet. De data van Visible Human wordt als basis gebruikt.
Aan het geven van bibliotheekinstructies wordt op Yale veel aandacht geschonken (zie www.library.yale.edu/instruction). Na een basisinstructie moeten de studenten zichzelf kunnen redden. Het is de bedoeling dat de cursisten de aangeleerde vaardigheden in hun latere werk doorgeven, zodat de instructie een breder doel dient. Zie www.libraries.rutgers.edu/is/projects/objectives/intro.htm voor een interessant artikel.
De Science-bibliothecarissen van Yale bezoeken met laptops de kantoren van onderzoekers om ter plekke instructie te geven over de bibliotheek (collectie).
Ook hebben we veel 'self guided library tours' gezien, bijvoorbeeld in Bobst Library van NY University en Butler Library van Columbia University.

Expertsysteem

Jake (http://jake.med.yale.edu/), Jointly Administered Knowledge Environment, is een bijzondere en indrukwekkende referentiebron, die te hanteren is als een – gedeeltelijk full-text – expertsysteem dat op knappe wijze inzichtelijk maakt welke informatie in welke online databases wordt geïndexeerd. Het programma is ontwikkeld op Yale University als onderdeel van een elektronische leeromgeving en voor iedereen vrij toegankelijk. Jake is gemaakt voor studenten, onderzoekers en bibliotheekmedewerkers en er is zeer gemakkelijk relevante informatie te vinden, waarbij doorgelinkt kan worden naar onder andere elektronische tijdschriften en artikelen, en naar meer dan 193 bestanden.
Het achterliggende doel van Jake is om studenten te laten zien wat de Yale-bibliotheken in huis hebben, in plaats van te zoeken naar wat er nog meer extern beschikbaar is. Het systeem geeft de mogelijkheid om op interactieve wijze door de elektronische bronnen te navigeren en bevat veel gebruikersvriendelijke informatie over de verschillen en mogelijkheden van alle bronnen en databases in de bibliotheek.
Het blijkt een prima hulpmiddel bij bibliotheekinstructie te zijn, met uitgebreide hulpfunctie (www.library.yale.edu/scilib/help/).
Jake is free software, door iedereen te gebruiken, te modificeren, te kopiëren of te verspreiden, onder de condities van de GNU General Public License (zie www.gnu.org/copyleft/gpl.html). Tijdens de rondleiding door de Science Libraries van Yale (www.library.yale.edu/sclib/top.html) werd Jake uitvoerig gedemonstreerd door de trotse ontwikkelaar David Stern, director Science Libraries & Information Services. Momenteel bevat Jake ongeveer vijfentwintigduizend titels van tijdschriften en kranten, uit tweehonderd databases van circa dertig uitgevers of producenten.

Liaison

De medische bibliotheek op Yale geeft prioriteit aan de begeleiding van studenten en instructie van stafleden. Zo worden groepjes van twintig studenten gedurende hun hele studie door een soort mentor van de bibliotheek begeleid. In het curriculum wordt meegedraaid met verplichte

Voor de meesten ons achterland, maar voor de Butler Library (Columbia University) is er nog heel wat werk aan de winkel om al deze cataloguskaarten te verwerken.

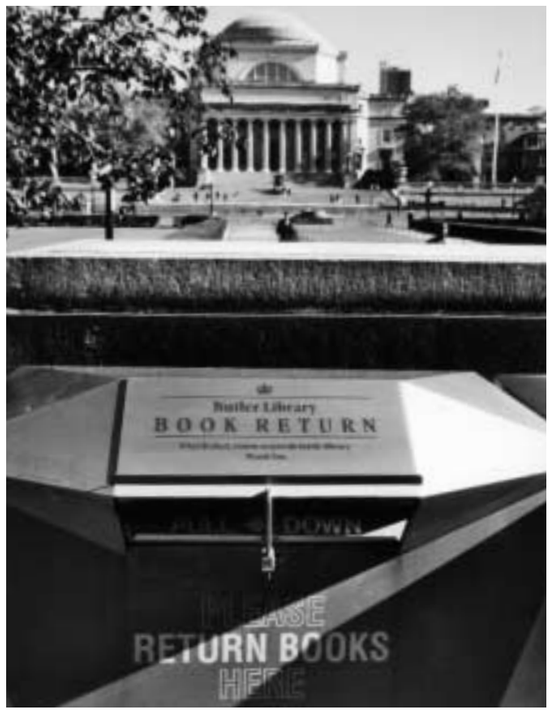

De Butler Library van de Columbia University biedt de mogelijkheid 24 uur per dag, zeven dagen per week materiaal in te leveren in een boekencontainer.

cursussen, maar ook vrijblijvende cursussen worden regelmatig gegeven en goed bezocht. Met de staf wordt contact gehouden in een Liaison-programma waarbij de bibliotheekstaf betrokken blijft bij ontwikkelingen in het medische vak door de discussies van de wetenschappelijke staf te volgen.

Ruime openingstijden

Het Business Information Center van de Chase Manhatten Bank is open op werkdagen van 8 tot 21 uur, gedurende vakanties en op zaterdagen. Er is voor deze ruime openingstijden gekozen omdat er juist op feest- en zaterdagen veel bezoekers ('walk-ins') komen. In een speciale ruimte die 24 uur per dag toegankelijk is, staan een groot aantal pc's die toegang bieden tot researchdatabanken via cd-roms.
De Butler-bibliotheek van Colombia University heeft acht fulltimers in dienst en er is – net als bij vele andere bibliotheken – elke dag tot 23 uur professionele staf aanwezig. De uitleenfunctie is tot 1 uur 's nachts geopend en men kan dag en nacht de geleende materialen retourneren in een daarvoor bestemde boekencontainer buiten. Daarnaast is er dag en nacht op elke verdieping beveiliging aanwezig.

Dalend aantal bezoekers

Het aanbod van elektronische tijdschriften en databanken dat ook buiten de bibliotheek raadpleegbaar is, heeft een dalend aantal bezoekers met zich meegebracht. De enige troeven die de Bobst Library nog heeft om bezoekers te trekken zijn de referentiewerken en het feit dat zij een full depository is voor de UN, de OESO en het IMF en een partial depository voor de federale overheid van de VS. De promotie van de bibliotheek loopt vooral via de docenten aan wie gevraagd wordt hun studenten opdrachten te geven die bibliotheekbezoek noodzakelijk maken.

Het web

Studenten en medewerkers verwachten tegenwoordig alle relevante bronnen aan te treffen op het web, of zoals een van onze gastheren pakkend formuleerde: 'What isn't on the web, just isn't'. Anthony Ferguson van Colombia University Libraries wijst op deze nieuwe cultuur bij universitaire gebruikers: in plaats van grasduinen in de gedrukte informatie (met name door de wetenschappers), leest men vanaf het web (met name door 'graduate' studenten) waarbij (te) veel relevante wetenschappelijke informatie ongebruikt blijft.

Werving personeel

Het blijkt nogal moeilijk om gekwalificeerd personeel aan te trekken. Als een mogelijke oplossing ziet de Bobst Library het aantrekken van personeel uit Canada.
Het werven van nieuwe librarians bij de Colombia University is voor ons bijzonder. Voor één kandidaat wordt een hele dag uitgetrokken. De kandidaat wordt uitgenodigd een seminar te geven over een onderwerp naar vrije keuze, er wordt gesproken met faculty staff, er wordt samen geluncht ('een belangrijk moment: in de informele setting blijkt vaak het best of het klikt met de andere librarians'). Strikte vertrouwelijkheid is er alleen wanneer de kandidaat daarom vraagt.

Drs. M. Nieboer is onderbibliothecaris van de Rijksuniversiteit Groningen. L.E. Roest is hoofd van de bibliotheek en het informatiecentrum van het Internationaal Bureau van Fiscale Documentatie.

Foto's: Marjolein Nieboer

Overkapping van een deel van de Yale campus biedt onderdak aan de Muziekbibliotheek.